

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У ПЕРИОДУ ОПОРАВКА ОД КРИЗЕ

Предстоји динамичнији развој осигурања

Пише: Бранко Павловић, члан Извршног комитета Делта Ђенерали осигурања, одговоран за ИТ, актуарство и процесе

Слаба привредна активност и недовољно развијена култура осигурања су основне одреднице у којима функционише делатност осигурања у Србији. Укупан приход у 2012. години је износио око 74 милијарде динара. Ипак, овај сектор се показао најстабилнијим у финансијској делатности и успео је да послује профитабилно током целог кризног периода. Иако је тржиште осигурања недовољно развијено, оно располаже значајним потенцијалима што може обезбедити динамичнији развој у перспективи.

Системске реформе

Најважнији циљ економске политике Владе Србије у наредном периоду је убрзање процеса европских интеграција и спровођење системских реформи у циљу испуњавања критеријума за стицање пуноправног чланства у Европској унији. Владина економска политика у периоду од наредне три године ствараће услове за макроекономску стабилност, економски опоравак и развој привреде на основу повећања инвестиција и извоза, као и раст животног стандарда.

Влада је донела мере за ублажавање последица другог таласа глобалне економске кризе на привреду Србије и стварање услова за економски опоравак. Део антикризних мера се односи на финансијски сектор. Најважнија мера је субвенционисање камата на кредите за ликвидност привреде и стамбену изградњу. Такође, субвенционисање се кредити малим и средњим предузећима, посебно предузетницима који се баве информационом технологијама и извозом услуга. Фонд за развој Републике Србије ће наставити да улаже у неразвијена подручја, Агенција за осигурање и финансирање извоза ће повећати активности захваљујући планираној докапитализацији

Бранко Павловић

и Агенција за страна улагања и промоцију извоза ће снажније подстаћи директне инвестиције.

Важне мере које се односе на све, па и на финансијски сектор, јесу скраћивање рокова за наплату потраживања од државних предузећа и институција и укидање парафискалних намета и такси.

Динарски записи

Тржиште динарских хартија од вредности је још увек у развоју. Пре три године емитовани су први дугорочни динарски записи (18 и 24 месеца), док су у 2013. го-

дини емитоване седмогодишње динарске хартије. Структура домаћих инвеститора је хомогена, углавном је у питању банкарски сектор. Добровољни пензијски фондови и осигуравајуће компаније које се баве животним осигурањем, немају довољан капацитет за инвестирање због недовољне развијености ових видова акумулације капитала. Осигуравајуће компаније немају ни превелику потребу за инвестирањем у дугорочне динарске хартије од вредности због тога што је велика већина дугорочних уговора о осигурању деноминована у еврима. Оваква структура не доприноси развоју секундарног тр-

жишта хартија од вредности које се емитију на домаћем тржишту.

Економска криза је помогла да се открију најважније слабости које онемогућавају динамичан и одржив развој земље. То су: превелики утицај државе на привреду, нарочито јавна и друштвена предузећа, административне и бирократске препреке које смањују правну сигурност и повећавају трошкове пословања на домаћем тржишту, недовољна конкуренција у појединим секторима, лоша инфраструктура и јака „сива“ економија.

Завршетак приватизације

Структурне реформе реалног сектора ће довести до завршетка приватизације предузећа, али и банака и осигуравајућих компанија у финансијском сектору, док ће реформе јавног сектора, нарочито сегмента обавезног пензијског осигурања значајно унапредити управљање јавним финансијама. У циљу фискалне одрживости фонда ПИО, поштриће се услови за стицање права из обавезног пензијског осигурања. Увешће се пенали за превремено пензионисање, смањити број осигураника који имају право на бенефициране пензије и инсистираће се на уплати доприноса за све запослене. Изменама Закона о пензијском и инвалидском осигурању уредиће се, по принципима актуарске правичности, тако да превремени пензионери имају сразмерно нижу пензију, док запослени који раде дуже од старосне границе имају одговарајућу већу пензију.

У периоду кризе, животно осигурање бележи значајан раст премије и техничких резерви, иако и даље има релативно мало учешће од око 20 одсто премије тржишта осигурања. На основу досадашњег искуства може се очекивати да ће животно осигурање задржати тренд раста. С обзиром на дугорочност уговора и прилично добру статистичку предвидљивост исплата ове врсте осигурања, осигуравачи најчешће инвестирају техничке резерве животног осигурања у квалитетне дугорочне хартије од вредности. Тренутно су најатрактивније петнаестогодишње државне обвезнице деноминоване у еврима. Муниципалне обвезнице би такође могле бити интересантне овим осигуравачима за пласман средстава, што би могло значајно допринети развоју локалне привреде у Србији. Укупне техничке резерве осигуравајућих друштава на крају првог квартала 2013. године износиле су око 86 милијарди динара, што је значајан инвестициони потенцијал за српску привреду.

Криза је показала велику слабост савременог српског економског система, која се огледа у занемаривању производног сектора (пољопривреде и индустрије) уз фаворизовање сектора услуга, а нарочито финансијских. Индустрија у БДП-у учествује са само око 13 одсто. Основ благостања сваког појединца су материјална добра. Њихово учешће у БДП-у се годинама смањивало на рачун услужног сектора и то је довело до економског успоравања.

Народна банка Србије би могла да помогне тај процес обезбеђивањем ниске стопе инфлације и стабилности финансијског сектора. Влада Србије може да обезбеди субвенције за развој индустријског сектора. У 2012. години држава и банке су заједничким напорима пружиле директну подршку привреди субвенционисаним кредитима у износу око 1,1 милијарду евра. Банкарски сектор самостално може да допринесе кредитном подршком уз услов да подржава само оне пројекте које препознаје као профитабилне. У претходној години банке су биле главни ослонац привреди, плаћале су преко шест пута више кредита него пре десет година. За пројекте који су приоритетни за државу, али нису јасно профитабилни, не би требало очекивати кредитну подршку од банака, него од специјализованих државних институција као што су нпр. фондови. То могу бити и фондови пензијског осигурања, у случају пензијске реформе која се најављује већ годинама.

По оцени Мисије ММФ-а привредна кретања имају изгледа за слаб опоравак. Економска ситуација у 2012. години је била лоша јер је привреда ушла у рецесију због неповољних временских услова за

пољопривреду, затварања железаре у Смедереву, неповољних кретања у еврозони и велике незапослености, знатно преко 20 одсто. Ове године ситуација се побољшава и очекује се опоравак БДП од два одсто због повећавања производње компаније ФИАТ, просечне пољопривредне сезоне, као и пројекције НБС о повратку инфлације у планиране границе крајем године.

Финансијски систем је генерално стабилан. Показатељи адекватности капитала и ликвидности су високи, а проблематични кредити су релативно добро обезбеђени. Међутим, појавиле су се слабости појединих државних банака, које ипак не могу да угрозе стабилност система. Кредитни раст је низак упркос знатној ликвидности банкарског система услед високог ризика задуживања и високог удела проблематичних кредита.

Држава има висок буџетски дефицит. Да би га финансирала, Влада емитије обвезнице. Сваки пут када Влада прода обвезнице банкама или осигуравајућим друштвима, смањује доступност капитала привреди. Финансијским институцијама је лакше да купе владине неризичне обвезнице са високом каматном стопом, него да ризикују са финансирањем пројеката у привреди.

Проблематични кредити

Решавање проблема високог учешћа проблематичних кредита, убрзањем реформе правосудног система и унапређењем процедура за извршење колатерала, спровођење свеобухватне стратегије динаризаације продубљивањем тржишта у локалној валути и подстицањем развоја финансијских институција које природно учествују на тим тржиштима (осигуравајућа друштва и пензијски фондови), као и избегавање ублажавања пруденцијалне регулаторне политике финансијских тржишта може омогућити квалитетније и динамичније пословање финансијског сектора, које ће самим тим подстаћи и подржати привредни опоравак. Влада Србије и Народна банка Србије би требало да помогну тај процес обезбеђивањем ниске стопе инфлације, стабилности финансијског сектора и да пруже директну подршку привреди субвенционисаним кредитима. Стимулисањем динамичнијег развоја сектора осигурања, укључујући и пензијско осигурање, Влада би могла да добије још једног значајног инвеститора у дугорочне пројекте, важне за државу.

Реиндустријализација

Неопходан је заокрет ка индустрији и пољопривреди, односно реиндустријализација Србије, с обзиром на то да је већи део индустрије пропао током деведесетих. Данас индустријска производња достиже само око 40 одсто нивоа из 1989. године. Наравно, реиндустријализација не сме да значи улагање у велике фабрике са „црним димом“ и тешку индустрију. Државна стратегија мора бити стимулација индустрије са иновативним и извозним потенцијалом у којој је потребно знање и квалификована радна снага, као што је софтвер, аутомобили, лекови, здрава храна, итд. где Србија има компаративне предности.